

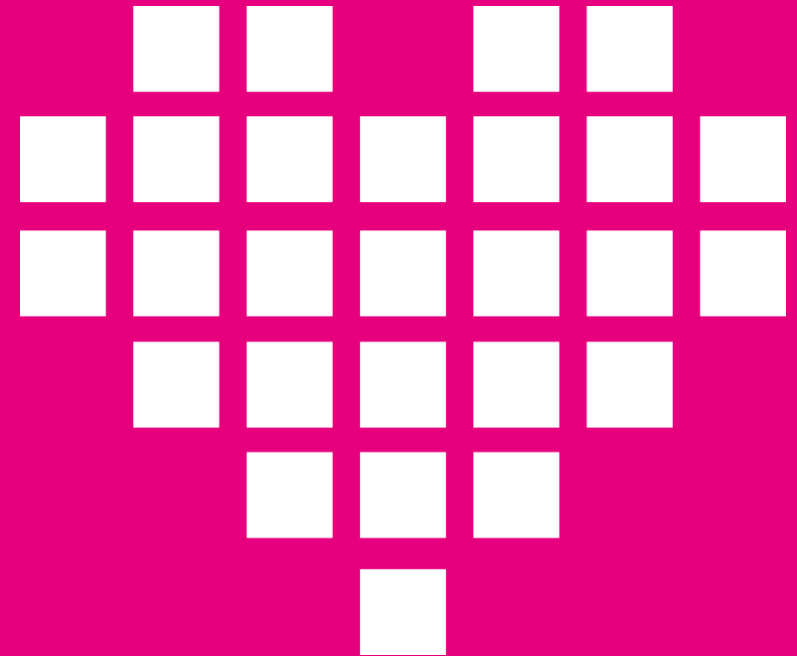
Kirjaamisen valvonta

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Järjestämisen tuki ja hankinnat

Valvonta- ja tuottajaohjaus

11.4.2025

Vantaan ja Keravan (VAKE) hyvinvointialueen laadunvalvonta

- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue vastaa järjestämisvastuullaan olevien sosiaali- ja terveyspalvelujen palveluntuottajien ohjauksesta ja valvonnasta.
- Keskitetyn yksikön avulla varmistetaan palvelujen laatu, sekä asiakas- ja potilasturvallisuus ja pystytään reagoimaan tarvittaessa nopeasti muuttuviin tilanteisiin.
- Valvonta ja tuottajaohjaus sijoittuu konsernipalvelujen alle, osaksi järjestämisen tuki ja hankinnat -yksikköä.
- Keskitetyn valvontatiimin avulla varmistetaan, että sosiaali- ja terveyspalvelujen valvonta on autonomista toimien erillään palvelutuotannosta.
- Valvonnan ja tuottajaohjauksen tehtävänä on hyvinvointialueen valvonnan suunnittelu, toteutus ja kehittäminen sekä valvontatiedon kerääminen, analysointi ja kokoaminen. Tiimi toimii yhteistyörajapinnoissa, toimialojen tukena sekä tehden yhteistyötä palveluntuottajien sekä valvontaviranomaisten kanssa.

VAKE- valvonnan laatulupaus

1. Kohtelemme palveluntuottajia **oikeudenmukaisesti** ja tasapuolisesti, emme mielivaltaisesti.
2. Arvioimme samoilla kriteereillä kaikkia, omaa ja ostoja, pieniä ja suuria.
3. Valvontamme perustuu lakeihin, asetuksiin, määräyksiin ja sopimusehtoihin ei valvojan omiin ajatuksiin ja mielipiteisiin.
4. Kohtelemme kaikkia oikeudenmukaisesti riippumatta historiasta tai henkilökohtaisista tuttavuuksista. Tunnistamme riskin ennakoasenteiden vaikutuksesta valvontaan.
5. Teemme työmme tunnollisesti ja vastaamme valvontaprosessien laadusta ja ohjauksen oikeellisuudesta. Esim. valmistaudumme hyvin ja huolellisesti valvontakäynteihin. Kirjaamme tarkastuskertomukset ja muut asiakirjat **vastuullisesti** ja sovitussa aikataulussa.
6. Ymmärrämme vastuamme VAKE:n ”käyntikorttina” palveluntuottajiin ja muihin yhteistyökumppaneihin päin.
7. Huomioimme aina työssämme virkavastuun, talousvastuun ja ympäristövastuun.
8. Ohjaamme ja kannustamme palveluntuottajia toimimaan oikein ja tuottamaan laadukasta palvelua. Nostamme esiin onnistumisia ja hyvin tehtyä työtä mutta tarvittaessa puutumme myös rohkeasti epäkohtiin.
9. Luotamme ammattitaitoomme, mutta tunnistamme myös kehittämistarpeemme. Vastaamme omasta itsestämme, osaamisestamme ja ammatillisuudestamme.
10. Kehitämme, kehitymme, kannustamme toinen toisiamme ja pyydämme tarvittaessa apua **rohkeasti**.

Valvonnan lainsäädäntöä

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023

24 § Palvelunjärjestäjän ohjaus- ja valvontavelvollisuus

Palvelunjärjestäjän on ohjattava ja valvottava sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa. Palvelunjärjestäjän on varmistettava, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palvelujen tuottamisesta.

Hyvinvointialueen velvollisuudesta ohjata ja valvoa sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa, oikeudesta saada palveluntuottajalta ja tämän alihankkijalta valvonnan toteuttamista varten välttämättömät tiedot ja selvitykset sekä oikeudesta tarkastaa palveluntuottajan ja tämän alihankkijan tiloja ja laitteita säädetään hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 10 §:ssä.

Laki hyvinvointialueesta 611/2021

10 § Tuottamista koskevan vastuun toteuttaminen ja sen valvonta

Hyvinvointialueen tulee varmistaa, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla muulla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta. Hyvinvointialueen tulee ottaa hallintosääntöönsä ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarvittavat määräykset.

Hyvinvointialueen tulee ohjata ja valvoa sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa. Hyvinvointialueella on oikeus saada yksityiseltä palveluntuottajalta ja tämän alihankkijalta maksutta ja salassapitosäynnösten estämättä palveluiden asianmukaisen tuotannon edellytysten varmistamista ja valvonnan toteuttamista varten välttämättömät tiedot ja selvitykset

Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä 552 /2019

-Laissa säädetään mm. asiakastietojen käyttämisestä valvontatarkoitukseen

Kirjaamisen lainsäädäntöä

- Sosiaalihuollon kirjaamista ohjaavat **Suomen kansalliset lait** sekä **Euroopan unionin tasolta tuleva ohjaus**
- Lainsäädännöllä on haluttu varmistaa, että sosiaalihuollossa asiakastietoa kirjataan ja kirjaaminen on sisällöltään ja menettelyltään yhtenäistä
- Lainsäädännöllä turvataan myös asiakkaan oikeuksien toteutumista ja sitä, että kirjaaminen on hyvän hallinnon mukaista
- Työn tekemisen periaatteita ohjaa **hallintolaki**, tarkoituksena edistää hyviä menettelytapoja ja palvelun laatua
- Työn sisältöä ja kirjaamista ohjaavat ensisijaisesti **sosiaalihuoltolaki** ja **asiakastietolaki**
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä §17: *Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön ja palvelun antamiseen osallistuvan avustavan henkilön tulee kirjata asiakasasiakirjoihin asiakkaan palvelun ja potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen, seurannan ja valvonnan turvaamiseksi tarpeelliset ja riittävät tiedot.*
- Yleisten sosiaalihuoltoa ohjaavien lakien lisäksi kirjaamisen sääntelyä löytyy monista erityislaeista, jotka koskevat eri sosiaalipalveluita, esim. **lastensuojelulaki**, **laki kehitysvammaisten erityishuollosta**

Lähtökohtia hyvään ja laadukkaaseen kirjaamiseen

- Kirjaaminen on asiakkaan asian edistämistä
- Ajatellaan, että kirjataan asiakkaalle
- Asiakastietoihin tulee kirjata asiakkaan palvelun järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen, seurannan, arvioinnin ja valvonnan turvaamiseksi tarpeelliset ja riittävät tiedot
- Asiakastietojen kirjausten ei tule olla työntekijän työselosteita
- Kiire ei ole syy jättää kirjaamatta
- Hyvä kirjaus tuo esiin sekä asiakkaan että työntekijän näkökulman
- Kunnioitetaan sitä, että asiakas on oman elämänsä asiantuntija
- Tavoitteet ovat konkreettisia, mitattavia ja arvioitavissa olevia

Kenen vastuulla kirjaaminen on?

- Kirjaaminen kuuluu **jokaisen sosiaali- ja terveydenhuollossa asiakastyötä tekevän työntekijän työtehtäviin ja vastuisiin**
- Kirjaaminen perustuu lainsäädäntöön, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöillä sekä palvelun antamiseen osallistuvilla avustavilla henkilöillä on **velvollisuus** kirjata asiakastietoa
- Lain mukaan sosiaalihuollon asiakastiedon kirjaamisvelvoite koskee myös sosiaalihuollossa työskenteleviä terveydenhuollon ammattihenkilöitä, kuten lähihoitajia ja sairaanhoitajia

Kirjaamisvelvoite

- Kirjaamis**velvoite** alkaa kun asiakas aloittaa palvelussa ja kirjaamisvelvoite päättyy kun asiakkuus päättyy
- Työntekijä vastaa asiakastiedon kirjaamisesta aina kun työskentelee asiakkaan kanssa, ottaa vastaan asiakastietoa tai käsittelee sitä muutoin
- Kirjaamisvelvoitteeseen kuuluu myös, että kirjaukset tehdään ja tallennetaan viivytyksettä
- Kirjaamisvelvollisuuteen liittyen **asiakkaalle tulee kertoa, minne ja miksi hänestä kirjataan asiakastietoa**

Miksi kirjaaminen on tärkeää

- Erittäin vastuullinen tehtävä, kirjataan toisen ihmisen elämästä (valinta, mitä kirjataan ja mitä jätetään kirjaamatta)
- Kirjaamalla taltioidaan tehty työ ja tehdään asiakasta koskeva tieto näkyväksi
- Kirjausten avulla asiakkaan palveluita on mahdollista järjestää
- Kirjaukset kuvaavat mitä asiakkaan kanssa on sovittu ja suunniteltu sekä mitä palveluita asiakkaalla on
- Kirjausten perusteella voidaan tehdä asiakasta koskevia päätöksiä, joten kirjauksilla voi olla hyvinkin ratkaiseva merkitys asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta
- Asiakkaan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että asiakkaan näkemys ja mielipide on kirjattu
- Työntekijän oikeusturvan kannalta on tärkeää, että kirjauksista ilmenee, että työntekijä on noudattanut työssään lainsäädäntöä

Kirjaamisen ABC

- Muista kunnioittaa asiakkaan yksityisyyttä ja muista tietojen minimointiperiaate
- Kirjaamisen tulee olla ajantasaista, paikkansa pitävää ja riittävän tarkkaa (virheetöntä)
- Konkreettiset ja totuudenmukaiset kuvaukset
- Kirjataan selkeästi, mitkä asiat perustuvat tietoon ja mitkä ovat omia havaintoja ja millä perustein ne on tehty
- Muista myös eritellä mikä osuus on mahdollisesti tulkintaa tai arviointia sekä mikä on asiakkaan näkemys
- Kirjataan aktiivimuodossa, passiivimuotoa on syytä välttää
- Kirjataan asiakas kunnioittavalla tavalla
- Kirjausten tulee perustua faktaan, ei tehdä tulkintoja, esim. *"Kalle on päihtynyt"* vaan *"Kalle vaikutti päihtyneeltä, koska..."* tai *"Kalle oli vihainen"* vaan *"Kalle vaikutti vihaiselta, koska..."*
- Ei käytetä AK-merkintää
- Kirjauksissa ei saa näkyä toisten asiakkaiden nimiä tai muita tunnistetietoja

Eettisyys kirjaamisessa

- Ymmärretään, millaisia vaikutuksia kirjauksilla on asiakkaan elämään
→ seuraukset ja vaikutusvalta
- Eettiseen kirjaamiseen kuuluu, että kirjauksissa näkyvät työntekijän ja asiakkaan näkemykset sekä molempien tuottama tieto
→ asiakas on oman elämänsä asiantuntija
- Eettinen kirjaamiseen kuuluu, että työntekijä kykenee pohtimaan, arvioimaan ja kyseenalaistamaan omaa kirjaamista
- Millä tavalla tieto asiakastyöstä muodostuu ja miten se siirretään kirjauksiin?
(havainnointi, tulkinta, omat kokemukset, ennakkoluulot ja ihmiskäsitys)
- Kantaan siirryttäessä, asiakas pääsee lukemaan omia kirjauksiaan reaaliaikaisesti, jolloin on erityisen tärkeää muistaa eettisyys kirjaamisessa

Osallistava kirjaaminen

- Vahvistaa asiakkaan osallisuutta ja tunnetta siitä, että hän on tärkeä toimija omassa palveluprosessissaan

→ **ASIAKKAAN ÄÄNI KUULUVIIN**

- Parhaimmillaan parantaa yhteistyötä, tukee asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja lisää ymmärrystä
- Voi olla laadun parantamisen työväline
- Aikaa vievä toimintatapa / menetelmä
- Olennaista on asiakkaan kanssa yhdessä kirjataan / neuvotellaan siitä, että mitä kirjataan

Kirjaamisen tapoja (esimerkit)

Herätetty klo 07. Annettu aamupala ja lääkkeet.

Aamu sujunut rauhallisesti.

Viety lounas klo 11

Ulostanut. Uloste löysää.

Istunut päiväsalissa kaksi tuntia. Juonut kahvin ja syönyt keksin.

Liisa heräillyt omassa tahdissa päivään. Juteltu Liisan kanssa aamutoimien yhteydessä ja Liisa kertonut, että on nukkunut hyvin ja yöllä ei ollut kipuja. Sanallisesti ohjattu Liisaa vaatteiden pukemisessa. Liisa oli illalla valinnut valmiiksi aamun vaatteet. Ohjaaja auttanut kenkien laittamisessa. Liisa voidellut voileivän ja juonut kahvia sekä saanut aamulääkkeet. Ehdotettu Liisalle aamukävelyllä lähtemistä, mutta Liisa halunnut jäädä omaan huoneeseensa tekemään sanaristikuita. Kannustettu Liisaa lähtemään ulkoilemaan, koska ulkona on kaunis sää.

Viety lounasta Liisalle hänen pyynnöstänsä omaan huoneeseen. Liisa todennut ruuan olevan hänelle mieluista, syönyt hyvällä ruokahalulla. Lounaan jälkeen Liisa kertonut ulostaneensa vaippaan, joka vaihdettu. Liisa todennut, että voisi nyt siirtyä päiväsalin seurustelemaan muiden asukkaiden kanssa. Autettu Liisaa siirtymisessä. Liisa pelannut päiväsalissa korttia kahden muun asukkaan kanssa. Nauttinut myös päiväkahvit korttipelien lomassa.

-kirjaus tehty yhdessä Liisan kanssa-

Vanhuspalvelut – kirjaamisen valvonta

- Kirjaukset nähtävillä omasta toiminnasta suoraan Apotista (vapaa teksti ja rakenteinen kirjaaminen)
- Tarkastellaan hoito- ja palvelusuunnitelmia sekä päivittäiskirjauksia n. 2 vkon ajalta ennen valvontakäyntiä
- Ostopalveluilta pyydetään kirjaukset etukäteen luettavaksi 2 vkon ajalta
- Kielitaidon haasteet nähtävissä ajoittain kirjauksissa
- Rakenteisessa kirjaamisessa laadun vaihtelua
- Kirjauksista välittyy ajoittain huonosti ”asiakkaan ääni” ja oma persoona
- Valvontahavaintojen perusteella nostetaan teemoja, joita erityisesti tarkastellaan kirjauksissa, esim. yöpaaston kesto, aktiivinen arki, suun hoito, asentohoidon toteuttaminen, painehaavojen estäminen

Vammaispalvelut – kirjaamisen valvonta

- Ennen valvontakäyntiä pyydetään asumisen toteuttamissuunnitelmat, IMO-suunnitelmat ja päivittäisiä kirjauksia (yleensä 3 vkon ajalta)
- Valvonnassa tarkastellaan, miten päivittäiskirjaukset peilaavat toteuttamissuunnitelman sisältöä
- Jos asiakkaalle on tarjottu aktiviteetteja ja hän on kieltäytynyt, niin perustelun tulisi näkyä kirjauksissa sekä lisäksi miten asiakasta on motivoitu ja kannustettu toimintaan
- Kirjatessa tulee välttää hoitajan tekemistä kuvaavia listauksia. Olennaista on pitää fokus asukkaan kuvaukseen toimijana hoito- ja ohjaustilanteissa, asumisen arjessa
- Mikäli asiakkaalle on tehty rajoittamistoimia, niitä tarkastellaan myös niitä valvonnan yhteydessä
- Kirjauksissa voi näkyä mm. arjen rakenteeseen ja elämää rajoittavia asioita sekä laitospöytä elementtejä (esim. suihkupäivä, herkkupäivä)

Aikuissosiaalityö – kirjaamisen valvonta

- Valvonnan yhteydessä tarkistetaan päivittäiskirjauksia ja palvelu- ja toteuttamissuunnitelmia
- Tarkistetaan päivittäiskirjauksista, näkyvätkö suunnitelman tavoitteet päivittäiskirjauksissa ja vastaavatko suunnitelma ja päivittäiskirjaukset toisiaan
- Tarkistetaan päivittäiskirjauksista toteutuuko asiakkaan palvelu sovitusti, ts. toteutuvatko päätöksessä ja suunnitelmassa sovitut tapaamiset
- Kiinnitetään huomiota asiakkaan osallisuuteen (asiakkaan ääni)
- Kiinnitetään huomiota poikkeamiin asiakkaan arjessa ja miten niihin reagoitu ja tilantee hoidettu

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut (lastensuojelu) – kirjaamisen valvonta

- Valvonnan yhteydessä tarkastellaan päivittäiskirjauksia, hoito- ja kasvatussuunnitelmia, kausikoosteita sekä rajoituspäätöksiä
- Päivittäiskirjauksissa tulisi näkyä hoito- ja kasvatussuunnitelman tavoitteet, miten tavoitteiden mukainen työskentely näyttäytyy arjessa
- Rajoituspäätöksissä kiinnitetään erityistä huomiota perusteluihin ja lain mukaisuuteen sekä jatkuvaan arviointiin (mielipiteen selvittäminen, lapsikohtainen arviointi)
- Havaittu valvontojen yhteydessä puutteita rajoituspäätösten yksilöllisissä perusteluissa sekä omaohjaajatyön kirjauksissa (työskentelyn sisältöä ja laatua vaikea arvioida kirjausten perusteella)

Terveystenhuollon palvelut – kirjaamisen valvonta

- Toistaiseksi kirjauksia ei ole tarkasteltu suunnitelmallisten valvontojen yhteydessä
- Kirjauksia tarkastellaan esim. epäkohta-asioiden selvittelyn yhteydessä (reaktiivinen valvonta)
- Palvelualoilla on erilaisia ohjeita kirjaamiseen palveluihin liittyen
- Valvonnassa ohjataan yksiköitä varmistamaan menettelytapoja, joilla varmistetaan kirjaamisen laadun omavalvonnalla seuraamista

Kirjausten ja asiakirjojen toimittaminen

- Hyvinvointialue on rekisterinpitäjä sekä palvelun tilaajana asiakastietojen omistaja.
 - Palveluntuottaja ei voi luovuttaa kirjauksia tai asiakirjoja suoraan asiakkaalle, vaan asiakkaan tulee pyytää ne hyvinvointialueelta.
 - Päivittäiskirjaukset sekä muut asiakirjat toimitetaan hyvinvointialueelle sopimuksen mukaisesti, viimeistään asiakkuuden päättyessä.
- esimerkiksi lastensuojelussa, sijaishuollossa kirjaukset toimitetaan sopimuksen mukaan viikoittain (tai sovitusti) lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle sekä rajoituspäätökset on toimitettava viipymättä vastuusosiaalityöntekijälle.

Hyviä linkkejä kirjaamiseen liittyen

- [Sosiaalihuollon kirjaamisen peruskurssi – eOppiva](#)
- [Sosiaalihuollon kirjaamisohjeet – THL](#)
- [Koulutusmateriaalit - Tiedonhallinta sosiaali- ja terveysalalla – THL](#)

Kiitos!

Anni Haapalinna, laatuvaastaava

Laura Silkkola, laadunvalvonnan erityisasiantuntija

Susanna Kotilainen, asiantuntija

Sari Jenu, laatuasiantuntija

Sanna Niemi, laatuasiantuntija

laadunvalvonta@vakehyva.fi

